

บทบรรณาธิการ เนติบัณฑิต เล่ม 10 ภาค 1 สมัยที่ 67

บทบรรณาธิการ

คำถาม ผู้ส่งคบคิดกับพนักงานขับรถของผู้ขนส่งให้ขนส่งสินค้าของผู้ส่งโดยยอมจ่ายเงินให้แก่พนักงานขับรถซึ่งถูกกว่าที่จะจ่ายค่าระวางขนส่งให้แก่ผู้ขนส่งตามระเบียบกรรมการผู้มีอำนาจของผู้ขนส่งทราบเรื่องจึงวางแผนสั่งไม่ให้พนักงานขับรถไม่ให้ส่งสินค้าตามที่ผู้ส่งนัดแนะ แล้วให้นำสินค้าของผู้ส่งมาเก็บรักษาไว้เองเพื่อเรียกค่าระวางขนส่งสินค้าจึงจะยอมคืนสินค้าให้จะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์หรือไม่

คำตอบ มีคำพิพากษาฎีกาวินิจฉัยไว้ ดังนี้

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๖๔๗/๒๕๕๕ โจทก์ร่วมลักลอบนำสินค้าไปฝากคนขับรถโดยสารปรับอากาศของบริษัท ป. จำกัด โดยไม่ยอมเสียค่าระวางขนส่งตามระเบียบ โจทก์ร่วมคบคิดกับพนักงานขับรถหรือเด็กประจำรถให้ขนส่งสินค้าของโจทก์ร่วมจากอำเภอหาดใหญ่มาส่งที่สถานีบริการน้ำมันบางจาก จังหวัดสมุทรสาคร โดยโจทก์ร่วมยอมจ่ายเงินให้แก่พนักงานขับรถหรือเด็กประจำรถซึ่งถูกกว่าที่จะจ่ายให้แก่บริษัท ป. จำกัด การกระทำความผิดเป็นการร่วมกันกับพนักงานขับรถกระทำการทุจริตต่อบริษัท ป. จำกัด เมื่อจำเลยที่ ๑ ซึ่งเป็นกรรมการผู้มีอำนาจทราบเรื่องจึงวางแผนจับผิดพนักงานขับรถและสั่งไม่ให้ส่งสินค้าให้แก่โจทก์ร่วมตามที่โจทก์ร่วมนัดแนะกับพนักงานขับรถไว้ แล้วให้นำสินค้ามาเก็บรักษาไว้ที่บ้านของจำเลยที่ ๑ เพื่อเรียกค่าระวางขนส่งสินค้า การที่จำเลยที่ ๑ ไม่ยอมเจรจาและคืนสินค้าในตอนแรกก็เพราะรู้สึกโกรธและไม่พอใจที่โจทก์ร่วมกระทำการเช่นนั้น เมื่อโจทก์ร่วมยังไม่ยอมเสียค่าระวางขนส่งสินค้า จำเลยที่ ๑ ในฐานะกรรมการผู้มีอำนาจของบริษัท ป. จำกัด ผู้ขนส่ง ขอบที่จะยึดหน่วงเอาของไว้ก่อนได้ตามที่จำเป็นเพื่อประกันการชำระเงินค่าระวางพาหนะและอุปกรณ์ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๖๓๐ ครั้นเมื่อโจทก์ร่วมชำระค่าระวางสินค้าแล้ว จำเลยที่ ๑ ก็สั่งให้คืนสินค้าแก่โจทก์ร่วมจากพฤติการณ์ดังกล่าวจำเลยที่ ๑ มิได้มีเจตนาทุจริตที่จะเอาสินค้าของโจทก์ร่วมไปเป็นประโยชน์ของตนเองหรือผู้อื่น จึงไม่เป็นความผิดฐานลักทรัพย์

คำถาม การล่อลวงในข้อเท็จจริงคิดว่าจะถูกทำร้าย จะอ้างเหตุป้องกันได้หรือไม่

คำตอบ มีคำพิพากษาฎีกาวินิจฉัยไว้ ดังนี้

คำพิพากษาฎีกาที่ ๘๓๓/๒๕๕๕ มิดที่จำเลยใช้แทงผู้เสียหายมีขนาดยาวประมาณ ๑ ฟุต ถือเป็นมีดที่มีขนาดใหญ่วิญญูชนโดยทั่วไปย่อมทราบที่สามารถทำอันตรายต่อชีวิตได้ การที่จำเลยใช้อาวุธมีดดังกล่าวแทงผู้เสียหายที่บริเวณหน้าท้องซึ่งมีอวัยวะสำคัญอยู่ภายใน จำเลยย่อมเล็งเห็นผลได้ว่าอาจทำให้ผู้เสียหายถึงแก่ความตายได้ จำเลยไม่ได้ทะเลาะกับผู้เสียหายไม่มีเหตุจะฆ่าก็ตาม แต่ในสภาวะขณะที่แทงนั้นต้องพิจารณาจากการกระทำอันเป็นเครื่องชี้เจตนาของจำเลยและฟังไม่ได้ว่าจำเลยมีเจตนาเพียงทำร้าย

การที่จำเลยมีเรื่องทะเลาะกับเพื่อน ๔ ถึง ๕ คน และถือเก้าอี้จะทำร้ายจำเลย แม้สาเหตุการทะเลาะจะเป็นเรื่องเล่นการพนันซึ่งผิดกฎหมาย แต่เมื่อข้อเท็จจริงไม่ปรากฏว่าจำเลยเป็นคนก่อเหตุและสมัครใจทะเลาะวิวาทด้วย จำเลยหนีไปทางผู้เสียหายที่เข้ามาทางด้านหลังเพียง ๑ ครั้ง ย่อมถือว่าจำเลยใช้สิทธิป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย การที่ผู้เสียหายเข้าทางด้านหลังจำเลยระหว่างนั้น ทำให้จำเลยสำคัญผิดคิดว่าผู้เสียหายจะเข้ามาทำร้าย จึงเป็นกรณีที่จำเลยสำคัญผิดในข้อเท็จจริง แม้ข้อเท็จจริงนั้นจะไม่มีอยู่จริง จำเลยก็สามารถอ้างเหตุป้องกันได้ตาม ป.อ. มาตรา ๖๒ วรรคแรก แต่ผู้ที่ร่วมทำร้ายจำเลยมีเพียงเก้าอี้เป็นอาวุธและยังไม่ได้ทำร้ายจำเลย โดยเฉพาะผู้เสียหายแม้จะเข้ามาทางด้านหลังของจำเลยแต่ผู้เสียหายก็ไม่มีอาวุธ การที่จำเลยใช้อาวุธมีดยาวประมาณ ๑ ฟุต ทางผู้เสียหายบริเวณหน้าท้องซึ่งเป็นอวัยวะสำคัญอย่างรุนแรง จึงเป็นการป้องกันเกินสมควรแก่เหตุตาม ป.อ. มาตรา ๖๙

คำถาม ผู้ตายเป็นฝ่ายหาเรื่องด่าว่าและพูดขับไล่จำเลยโดยจำเลยมิได้เป็นฝ่ายกระทำผิดใด ๆ ต่อผู้ตายเลย จนมีผู้นำตัวจำเลยแยกกลับไปส่งที่บ้านแล้ว จำเลยนำชะแลงไปปักข่มรอบแล้วตีผู้ตาย จะอ้างว่าเป็นการกระทำโดยบันดาลโทสะได้หรือไม่

คำตอบ มีคำพิพากษาฎีกาวินิจฉัยไว้ ดังนี้

คำพิพากษาฎีกาที่ ๕๗๒๑/๒๕๕๕ แม้ข้อเท็จจริงจะฟังได้ว่าก่อนเกิดเหตุผู้ตายเป็นฝ่ายหาเรื่องด่าว่าและพูดขับไล่จำเลย โดยจำเลยมิได้เป็นฝ่ายกระทำผิดใด ๆ ต่อผู้ตายเลยก็ตาม แต่เมื่อมีผู้นำตัวจำเลยแยกกลับไปส่งที่บ้านจำเลยแล้ว จำเลยกลับย้อนไปปักข่มรอบตรงเส้นทางที่รู้ว่าผู้ตายต้องผ่านโดยนำชะแลงติดตัวไปด้วย เมื่อผู้ตายขับรถจักรยานยนต์ผ่านมาจำเลยก็ได้ใช้ชะแลงตีผู้ตาย พฤติการณ์ที่จำเลยไปปักข่มรอบ ทั้งที่เหตุการณ์ที่ผู้ตายด่าว่าหาเรื่องจำเลยผ่านไปแล้วก่อนหน้านี้แล้ว จึงมิใช่เป็นการกระทำต่อผู้ตายโดยบันดาลโทสะซึ่งต้องเป็นระยะเวลาทันทีที่จำเลยถูกด่าว่า การที่จำเลยกลับมาถึงบ้านแล้วนำชะแลงไปปักข่มรอบผู้ตายเป็นการคิดวางแผนไตร่ตรองมาก่อนแล้ว ที่ศาลอุทธรณ์ภาค ๘ พิพากษาว่า จำเลยมีความผิดฐานฆ่าผู้ตายโดยไตร่ตรองไว้ก่อนจึงชอบแล้ว

คำถาม สัญญากู้เงินคิดดอกเบี้ยเกินอัตราที่กฎหมายกำหนด ผู้ให้กู้จะมีสิทธิฟ้องเรียกต้นเงินและดอกเบี้ยตามสัญญาได้หรือไม่เพียงใด และหากผู้กู้ชำระดอกเบี้ยให้แก่ผู้ให้กู้ตามสัญญาไปแล้ว จะเรียกร้องให้คืนหรือให้นำมาหักหนี้ที่ค้างชำระตามสัญญาได้หรือไม่

คำตอบ มีคำพิพากษาฎีกาวินิจฉัยไว้ ดังนี้

คำพิพากษาฎีกาที่ ๗๒๐๗/๒๕๕๕ บิดาโจทก์และโจทก์คิดดอกเบี้ยอัตราร้อยละ ๓ ต่อเดือน หรือร้อยละ ๓๖ ต่อปี ซึ่งเกินกว่าอัตราร้อยละ ๑๕ ต่อปี ต้องห้ามตาม ป.พ.พ. มาตรา ๖๕๔ และ พ.ร.บ.ห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา มาตรา ๓ (ก) ดอกเบี้ยตกเป็นโมฆะ ต้นเงินตามสัญญากู้เงินที่ได้มาจากดอกเบี้ยที่ไม่ชอบทั้งหมดยกเป็นโมฆะด้วย แม้สัญญากู้ยืมเงินมีส่วนของต้นเงินที่มาจากดอกเบี้ยที่ไม่ชอบรวมอยู่ด้วย

ก็ไม่ทำให้ส่วนของต้นเงินที่ขอบจำนวน ๒๐๘,๑๑๕.๐๖ บาท เสียไปด้วยเพราะพึงสันนิษฐานโดยพฤติการณ์แห่งกรณีได้ว่า โจทก์และจำเลยทั้งสองเจตนาให้ส่วนที่ไม่เป็นโมฆะแยกออกจากส่วนที่เป็นโมฆะได้ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๗๓ โจทก์จึงคงมีสิทธิเรียกร้องตามสัญญาไว้ในส่วนของต้นเงินจำนวน ๒๐๘,๑๑๕.๐๖ บาท การที่จำเลยทั้งสองชำระดอกเบี้ยที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เป็นการชำระหนี้ตามอำเภอใจทั้งที่รู้ว่าคุณไม่มีหนี้ความผูกพันที่จะต้องชำระ จำเลยทั้งสองจึงไม่อาจเรียกร้องคืนหรือให้นำมาหักหนี้ที่จำเลยทั้งสองค้างชำระอยู่ได้ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๔๐๗

แม้โจทก์ไม่มีสิทธิคิดดอกเบี้ยจากจำเลยทั้งสองตามสัญญากู้เงินเพราะตกเป็นโมฆะ แต่เมื่อหนี้เงินกู้เป็นหนี้เงินโจทก์ยังมีสิทธิคิดดอกเบี้ยในระหว่างผิดนัดอัตราร้อยละ ๗.๕ ต่อปี ได้ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๒๒๔ วรรคหนึ่ง เมื่อสัญญากู้เงินกำหนดให้จำเลยทั้งสองชำระหนี้ตามวันแห่งปฏิทิน จำเลยทั้งสองมิได้ชำระตามกำหนดจึงตกเป็นผู้ผิดนัดทันทีตาม ป.พ.พ. มาตรา ๒๐๔ วรรคสอง จำเลยทั้งสองต้องรับผิดดอกเบี้ยในระหว่างผิดนัดอัตราร้อยละ ๗.๕ ต่อปี ของต้นเงินจำนวน ๒๐๘,๑๑๕.๐๖ บาท

คำถาม ผู้เป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียนคนหนึ่งทำสัญญาว่าจ้างในทางที่เป็นธรรมดาการค้าขายของห้าง โดยสัญญาจ้างไม่ปรากฏลายมือชื่อและตราประทับของผู้เป็นหุ้นส่วนอื่น ผู้เป็นหุ้นส่วนอื่นจะต้องร่วมรับผิดชอบหรือไม่

คำตอบ มีคำพิพากษาฎีกาวินิจฉัยไว้ ดังนี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๗๒๐๐/๒๕๕๕ จำเลยที่ ๒ ที่ ๓ และบริษัท ข. ร่วมกันประกอบธุรกิจโดยประสงค์จะมีภาษีขาย จึงได้จดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม เรียกการเข้าร่วมกันดังกล่าวว่ากิจการร่วมค้า จึงมีลักษณะเป็นการเข้ากันของจำเลยทั้งสองและบริษัท ข. เพื่อกระทำการกิจการร่วมกัน การทำธุรกิจของกิจการร่วมค้าตามที่ปรากฏในสัญญาจ้างระหว่างกรรมการไฟฟ้านครหลวงกับจำเลยที่ ๒ ที่ ๓ และบริษัท ข. ในนามกิจการร่วมค้าตามสัญญาจ้างมีลักษณะเป็นการแสวงหากำไร พฤติการณ์ในการเข้าร่วมกันเป็นกิจการร่วมค้าดังกล่าวเป็นการแสวงหากำไรเพื่อแบ่งปันกัน กรณีจึงเป็นการทำสัญญาจัดตั้งห้างหุ้นส่วนสามัญตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๐๑๒ เมื่อห้างหุ้นส่วนที่จำเลยที่ ๒ ที่ ๓ และบริษัท ข. จัดตั้งขึ้นเป็นกิจการร่วมค้าแต่มิได้จดทะเบียนห้างหุ้นส่วน คงจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มไว้เท่านั้น กิจการร่วมค้าจึงไม่มีฐานะเป็นนิติบุคคล แต่มีสภาพและสถานะเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียน ซึ่งผู้เป็นหุ้นส่วนจะต้องรับผิดชอบร่วมกันเพื่อหนี้ทั้งปวงของหุ้นส่วนโดยไม่จำกัดตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๐๒๕ ดังนั้น การที่จำเลยที่ ๒ ในฐานะหุ้นส่วนของกิจการร่วมค้าจำเลยที่ ๑ ทำสัญญาต่อโจทก์ จึงเป็นการใดที่ผู้เป็นหุ้นส่วนได้จัดทำไปในทางที่เป็นธรรมดาการค้าขายของห้างหุ้นส่วนนั้น ผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนย่อมมีความผูกพันในการนั้นด้วย และจะต้องรับผิดชอบร่วมกันโดยไม่จำกัดจำนวนในการชำระหนี้อันได้ก่อให้เกิดขึ้นเพราะจัดการไปเช่นนั้นตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๐๕๐ โจทก์จึงฟ้องจำเลยที่ ๓ ให้ร่วมกับจำเลยที่ ๒ รับผิดชอบต่อโจทก์ได้

คำถาม ใช้ทางเดินในที่ดินของบุคคลอื่นโดยได้รับอนุญาตจากเจ้าของที่ดิน จะ
ได้ภาระจำยอมโดยอายุความตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๔๐๑ หรือไม่

คำตอบ มีคำพิพากษาฎีกาวินิจฉัยไว้ ดังนี้

คำพิพากษาฎีกาที่ ๕๔๐๒/๒๕๕๕ ป.พ.พ. มาตรา ๑๔๐๑ บัญญัติว่า ภาระ
จำยอมอาจได้มาโดยอายุความ ท่านให้นำบทบัญญัติว่าด้วยอายุความได้สิทธิอันกล่าวไว้
ในลักษณะ ๓ แห่งบรรพนี้มาใช้บังคับโดยอนุโลม ซึ่งบทบัญญัติดังกล่าวคือการได้
กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินของผู้อื่นโดยอายุความตามมาตรา ๑๓๘๒ ที่วางหลักไว้ว่าต้อง
เป็นการครอบครองทรัพย์สินของผู้อื่นไว้โดยความสงบและโดยเปิดเผยด้วยเจตนาเป็น
เจ้าของ ดังนั้น การได้ภาระจำยอมโดยอายุความจึงต้องเป็นการใช้ทางเดินของผู้อื่นโดย
ความสงบและโดยเปิดเผยด้วยเจตนาให้ได้ภาระจำยอมในทางเดิน เมื่อโจทก์ทั้งสองใช้
ทางเดินพิพาทโดยได้รับอนุญาตจาก ข. เจ้าของที่ดินเดิมมาตั้งแต่แรก หาก ข. ไม่
อนุญาตให้ใช้โจทก์ทั้งสองก็ไม่อาจใช้ทางเดินพิพาทได้ การใช้ทางพิพาทของโจทก์ทั้งสอง
จึงหาเป็นการใช้ด้วยเจตนาจะให้ได้ภาระจำยอมไม่ แต่เป็นการใช้ทางร่วมกับบุคคลอื่น
โดย ข. เจ้าของที่ดินจัดไว้ให้เพื่อเป็นทางเข้าออก ดังนั้น แม้โจทก์ทั้งสองจะใช้ทางพิพาท
มานานเท่าใดก็ไม่อาจอ้างว่าทางพิพาทเป็นภาระจำยอมแก่โจทก์ทั้งสองโดยอายุความได้

คำถาม สัญญาเช่ามีข้อความว่า ก่อนครบกำหนดสัญญาเช่า ผู้ให้เช่าจะปรับ
เปลี่ยนค่าเช่าหรือระยะเวลาเช่าในอัตราที่เป็นธรรมดังที่ปฏิบัติมาเป็นปกติประเพณี เป็น
คำมั่นจะให้เช่าหรือไม่

คำตอบ มีคำพิพากษาฎีกาวินิจฉัยไว้ ดังนี้

คำพิพากษาฎีกาที่ ๓๔๐๑/๒๕๕๕ โจทก์อ้างว่า สัญญาเช่ามีคำมั่นว่าก่อนครบ
สัญญาเช่า โจทก์และจำเลยจะปรับเปลี่ยนค่าเช่าหรือระยะเวลาเช่าในอัตราที่เป็นธรรม
ดังที่ปฏิบัติมาเป็นปกติประเพณีข้อความดังกล่าวไม่มีรายละเอียดชัดเจนเกี่ยวกับค่าเช่า
หรือระยะเวลาเช่าที่แน่นอนอันเป็นสาระสำคัญของสัญญาเช่า จึงยังไม่เข้าลักษณะคำมั่น
จะให้เช่า เมื่อจำเลยเพิกเฉยไม่สนองรับคำเสนอที่โจทก์แจ้งไป ถือว่าคำเสนอของโจทก์ตก
ไป สัญญาเช่าจึงไม่เกิดขึ้น กรณีถือได้ว่าจำเลยไม่ได้กระทำการอันเป็นการโต้แย้งสิทธิ
หน้าที่ของโจทก์ที่โจทก์จะบังคับให้จำเลยทำสัญญาเช่าฉบับใหม่กับโจทก์ตาม ป.วิ.พ.
มาตรา ๕๕ โจทก์ไม่มีอำนาจฟ้องจำเลย ซึ่งในชั้นตรวจคำฟ้องศาลชั้นต้นต้องปฏิบัติตาม
ป.วิ.พ. มาตรา ๑๗๒ วรรคท้าย ที่บัญญัติว่า "ให้ศาลตรวจคำฟ้องนั้นแล้วสั่งรับไว้ หรือ
ให้ยกเสีย หรือให้คืนไปตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๘" คำว่า ให้ยกเสียตามบทบัญญัติ
ดังกล่าวจึงเป็นการยกฟ้องของโจทก์นั่นเอง ศาลย่อมมีอำนาจยกฟ้องในชั้นตรวจคำฟ้องได้
โดยไม่จำเป็นต้องสั่งรับฟ้องไว้ก่อน

นายประเสริฐ เสียงสุทธีวงศ์
บรรณาธิการ